

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto
Rautatieväestienkatu 6
00520 Helsinki

Asia: HE 109/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 <https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+109/2024>

Teema: Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus. Talousarvioesityksen keskeiset painotukset ja kipupisteet ml. perustaitojen ja -valmiuksien parantamiseen tähtäävät toimet, lukutaito ja oppimisen tuen kehittäminen. Myös tilannekuva varhaiskasvatus- ja opetusalan pätevän henkilöstön saatavuudesta, koulutuspaikkojen riittävydestä, sekä (uusista) täydennyskoulutuksen malleista ja mahdollisuuksista.

Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto (VOL) kiittää sivistys- ja tiedejaostoa mahdollisuudesta lausua vuoden 2025 talousarvioesityksestä ja keskittyy tarkastelemaan esitystä varhaiskasvatuksen lähtökohdista seuraavasti:

Lasten oppiminen on erityisen intensiivistä ja vaikuttavaa varhaiskasvatusiässä. Tutkimukset ovat tuoneet yhä vahvemmin esille, että varhaiskasvatus on keskeisessä roolissa lasten oppimiskyvyn ja eriarvoisuuden ehkäisyssä.

Varhaiskasvatus vaikuttaa erityisen voimakkaasti, jos lapsen perheen sosioekonominen asema on muita matalampi.

Lasten perustaitojen ja -valmiuksien parantamiseen voidaan varsin vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti vaikuttaa päiväkodeissa. Tämä tosin edellyttää varhaiskasvatuksen opettajia.

Opetusministeriön ja Jyväskylän yliopiston juuri julkaistun *Tukea tasa-arvoiselle koulutielelle Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022* -tutkimuksen valossa katseen kohdistaminen varhaiskasvatuksen pitkäjänteiseen ja systemaattiseen kehittämisen jatkamiseen on erityisen ajankohtaista.

Varhaiskasvatuksen opettajien saatavuus

Varhaiskasvatuksen henkilöstöpulan taustalla on pitkään jatkunut pula varhaiskasvatuksen opettajista, joka näkyy rekrytointivaikeuksina ja osaamisen puutteina.

Varhaiskasvatuksen opettajien koulutusmäärät on pidetty merkittävästi matalammalla tasolla jo vuosikymmeniä, mikä on johtanut nykytilanteeseen. Opettajapula koskee koko maata, mutta pula on erityisen kriittinen suurissa kaupungeissa, jossa se on johtanut tilanteeseen, jossa lastenhoitajat tekevät opettajan työtä, ja lastenhoitajan sijaiseksi palkataan varhaiskasvatuksen tehtäviin kouluttamattomia. **Kansallisen osaamisperustan vahvistamisen kannalta tilanne on hälyttävä.**

- > **VOL kiittää varhaiskasvatuksen niin sanottuun tilauskoulutusmalliin esitettyä 6 milj. euron lisäystä. Tämän tilauskoulutuksen rahoituksen tulee pääsääntöisesti kohdentaa varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen lisäyksiin ja valtionavustuksen ehtojen tulisi tämä mahdollistaa.** Kohdentamalla rahoitus opettajakoulutusmäärien lisäykseen varmistetaan, että rahoituksella tuotetaan opettajia varhaiskasvatukseen, sillä varhaiskasvatuksen opettajakoulutus kohdentuu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen, johon tutkinto tuottaa myös kelpoisuuden. Tilauskoulutuksen painopistettä tulisi kohdentaa suurien kaupunkien ja yliopistojen yhteistyöhön varhaiskasvatuksen opettajanpulan helpottamiseksi.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen kasvaessa, tarve koulutetulle henkilöstölle, erityisesti varhaiskasvatuksen opettajille kasvaa edelleen. Siksi jo useamman vuoden ajan lisättyjä opettajakoulutuksen määriä on myös tulevaisuudessa jatkettava. Näin luodaan yliopistoille rauhaa ja jatkuvuutta luoda infrastruktuuri varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen.

Hallituksen tavoite purkaa kuntia ohjaavia normeja kohdistuu myös varhaiskasvatukseen

Tämä tarkoittaa henkilöstön täydennyskoulutuksen raportointivelvoitteen poistoa, määräaikaista työntekijöitä koskevan raportoinnin keventäminen, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista luopuminen ja toimipaikkakohtaisten yhdenvertaisuussuunnitelmien laatimisvelvoitteen poisto. Näiden norminpurkujen myötä lasketaan säästävän valtiontaloudesta 0,656 miljoonaa euroa.

VOL katsoo, että edellä kuvatut norminpurut ovat tarpeettomia ja haitallisia sekä lasten että toiminnan järjestämisen näkökulmasta.

Opetushallituksen budjetista leikataan 14,6 miljoonaa euroa opettajien täydennyskoulutusrahoja

Osana tuottavuusohjelman toimenpiteitä opetustoimen henkilöstökoulutuksen erillisistä määrärahoista luovutaan kokonaisuudessaan vuodesta 2025 lukien. VOL katsoo, että erityisen haitallista on leikata opettajien täydennyskoulutuksen rahoituksesta Opetushallitukselta ja aluehallintovirastoilta.

Opetustoimen täydennyskoulutus koskettaa myös varhaiskasvatusta. Opetushallituksen koulutukset ovat tavoittaneet noin 25 000 ja aluehallintoviraston koulutukset viime vuonna noin 40 000 osallistujaa.

Opettajan laadukas peruskoulutus ei voi ennakoida tulevien vuosikymmenien aikana työelämässä tarvittavaa tietämystä ja osaamista.

Leikkaus tulee vaikuttamaan myös yliopistojen opettajakoulutuslaitoksiin, jotka joutuvat etsimään täydennyskoulutusten rahoitukseen korvaavia lähteitä.

➔ **Opettajien täydennyskoulutukseen on varattava rahoitus erikseen ja se on kohdennettava suoraan täydennyskoulutukseen.** Valtionavustuksen kautta jaettuna sen kohdentuminen tarkoitettuun kohteeseen on kuntien taloudellisessa tilanteessa liian riskialtista.

Helsingissä 4.10.2024

Anitta Pakanen
puheenjohtaja

Jaana Lahdenperä-Laine
asiantuntija